

Hinnavahelepingud (CFD)

Põhisõnumid

- *Hinnavahelepingud on keerulised tooted ja ei sobi kõikidele investoritele.*
- *Ärge kasutage raha, mille kaotamist te ei saa endale lubada. Võite kaotada esialgselt maksest palju suurema summa.*
- *Peaksite kaaluma hinnavahelepingutega kauplemist ainult juhul, kui:*
  - *teil on põhjalik kogemus volatiilsetel turgudel kauplemisega;*
  - *mõistate täielikult hinnavahelepingute toimimist, sealhulgas kaasnevaid riske ja kulusid;*
  - *teate, et suurema finantsvõimendusega kaasneb suurem risk;*
  - *mõistate, et teie positsioon võidakse sulgeda, olenemata sellest, kas te nõustute või mitte teenusepakkuja otsusega seda teha;*
  - *teil on piisavalt aega oma investeeringu aktiivseks haldamiseks.*

Miks me selle hoiatusteate välja anname?

Finantskriisi järelmõjuna on raske saada rahalt isegi tagasihoidlikku tulu. Oma tulu suurendada püüdes kaaluvad paljud investorid investeerimist keerukatesse toodetesse, mille korral saab kaubelda finantsvõimendusega, näiteks hinnavahelepingutesse.

Kuigi hinnavahelepingud sobivad ainult professionaalsetele klientidele või suurte kogemustega jaeinvestoritele, kes sellisest tootest aru saavad, pakutakse neid ka vähekoogenud jaeklientidele. Võimaliku tulu reklaamimisel ei pruugita sellise toote riske täiel määral selgitada või tähtsustada.

Teid kliendiks värbamisel võidakse hinnavahelepingute korral pakkuda n-ö tasuta algkapitali, kingitusi, soodustasusid või

kauplemisõpetusi. Sageli on see üksnes turundusvõte, et hakkaksite spekulerima hinnavahelepingutega. Pidage samuti meeles, et mõnikord reklaamivad hinnavahelepinguid reguleerimata ja loata tegutsevad ettevõtted.

Üldiselt ei kaasne hinnavahelepingute ostmise ja müümisega (eriti kui see toimub elektrooniliselt) investeerimisnõustamist. See tähendab, et teie kui jaeinvestor vastutate oma kauplemisotsuste eest ise. Sellele vaatamata peab vastava loaga tegutsev hinnavahelepingute pakkuja kõigepealt kontrollima, et te sobite hinnavahelepingutega kauplema ja teate selle riske. Kõik hinnavahelepingute pakkujad ei tee seda.

Hinnavahelepingud on keerukad tooted, mida üldiselt kasutatakse spekulatiivsetel eesmärkidel. Neid võib olla väga raske mõista.

Mis on hinnavaheleping?

Hinnavaheleping on lepingu aluseks oleva vara (aktsiad, valuutad, kaubad, indeksid jne) avamishinna ja lepingu lõpetamise aegse hinna vahega kauplemise kokkulepe ostja ja müüja vahel.

Hinnavahelepingud on finantsvõimendusega tooted. Need pakuvad avatust turule, nõudes teilt ainult väikest osa (nn tagatist) tehingu koguväärtusest. Hinnavahelepingud võimaldavad investoritel kasutada alusvara hindade tõusmist (võttes n-ö pika positsiooni) või langemist (võttes n-ö lühikese positsiooni).

Lepingu lõpetamisel tasutakse teile või tasute teie ise hinnavahelepingu ja/või selle alusvara sulgemisväärtuse ja avamisväärtuse vahe. Kui see vahe on positiivne, maksab hinnavahelepingu pakkuja teile. Kui vahe on negatiivne, peate teie maksma hinnavahelepingu pakkujale.

Hinnavahelepingud võivad näida sarnanevat tavapärasele investeringutele, nagu aktsiainvesteringud, kuid erinevad väga, sest tegelikult ei osta ega oma te kunagi hinnavahelepingu alusvara.

Hinnavahelepingute toimimise näide

Te usute, et noteeritud aktsia (aktsia A) on alahinnatud ja selle hind tõuseb. Otsustate osta 4000 aktsia A hinnavahelepingut hinnaga 10 eurot lepingu kohta. Seega on teie „positsioon” 40 000 eurot (4000 × 10 eurot). Tegelikult ei maksa te 40 000 eurot: teie tasutav summa sõltub hinnavahelepingu pakkuja nõutavast tagatisest. Kui hinnavahelepingu pakkuja küsib näiteks 5% tagatist, tähendab see, et teie minimaalne esialgne makse on 2000 eurot (40 000 eurot × 5%). Tulu, mida te sellelt esialgselt makselt saate, sõltub aktsia A kauplemishinnast ajal, mil otsustate oma positsiooni sulgeda (st siis, kui te hinnavahelepingu müüte).

Aktsia A hind	Aktsia A tootlus	Kasum/kahjum investori jaoks	Investori tulu
7.5€	-25%	-10000€	-500%
9.0€	-10%	-4000€	-200%
9.5€	-5%	-2000€	-100%
9.9€	-1%	-400€	-20%
10.0€	0%	0€	0%
10.1€	1%	400€	20%
10.5€	5%	2000€	100%

Kui aktsia A hind väheneb 5% võrra (10 eurolt 9,5 euroni) ning finantsvõimendusmäär on 20, kaotate kogu oma esialgu tasutud marginaali summa, st te kaotate 2000 eurot. Kui aktsia A hind väheneb 10% võrra (10 eurolt 9 euroni) ning finantsvõimendusmäär on 20, kaotate oma algse 2000 euro suuruse makse ning kui soovite hoida lepingu avatuna, nõuab hinnavahelepingu pakkuja teilt veel 2000 eurot (lisatagatise nõue).

See tähendab, et teie kahjum võib ületada esialgset tagatismakset.

Kulud

Lisaks võimalikule kasumile ja kahjumile kaasnevad hinnavahelepingutega kauplemisega ka mitmesugused kulud. Kulud mõjutavad tegelikku tulu. Kulud on näiteks hinnavahelepingute pakkujate nõutavad vahendustasud. Mõni hinnavahelepingute pakkuja küsib üldist vahendustasu, kuid mõni nõuab vahendustasu iga tehingu (st lepingu avamise ja sulgemise) eest.

Hinnavahelepingutega kauplemise kulud võivad olla ka ostu- ja müügihindade vahe, päevased ja üleöö rahastamiskulud, kontohaldustasud ja maksud (olenevalt teie ja hinnavahelepingu pakkuja tegutsemise jurisdiktsioonist). Selliseid kulusid võib olla keeruline arvutada ja need võivad olla suuremad kui tehingu brutokasum.

Mis on hinnavahelepingutesse investeerimise peamised riskid?

Hinnavahelepingutega kaasneb väga kõrge riskitase, eriti kui need on suure finantsvõimendusega (mida suurem on hinnavahelepingu finantsvõimendus, seda suurem on sellega seotud risk). Tegu ei ole standardtoodetega. Hinnavahelepingute eri pakkujatel on erinevad tingimused ja kulud, mille tõttu ei sobi need tavaliselt enamikule jaeinvestoritele.

Peaksite kaaluma hinnavahelepingutega kauplemist üksnes siis, kui teie eesmärk on spekuloida, eelkõige väga lühikest aega, või kui soovite maandada oma olemasolevas portfellis sisalduvaid riskipositsioone ning kui teil on põhjalikud kauplemiskogemused (eelkõige volatiilsetel turgudel) ja te võite võimalikku kahjumit endale lubada.

Aeg võib töötada teie vastu

Hinnavahelepingud ei sobi osta-ja-hoia-stiilis kauplemiseks, vaid võivad vajada pidevat jälgimist lühikesel ajal (minutid/tunnid/päevad). Oma investeeringu hoidmine isegi üleöö tekitab teile suuremaid riske ja lisakulusid.

Aktsiaturu ja teiste finantsturgude volatiilsus koos investeeringu täiendava finantsvõimendusega võib põhjustada kiireid muutusi teie üldises investeerimispositsioonis. Oma riskipositsiooni haldamiseks või lisatagatiste andmiseks võib olla vaja tegutseda otsekohe.

Kui teil ei ole piisavalt aega oma investeeringu korrapäraseks jälgimiseks, ei tohiks te seega hinnavahelepingutega kaubelda.

Likviidsusrisk

Likviidsusrisk mõjutab teie kauplemissuutlikkust. See on risk, et teie hinnavahelepingu või varaga ei saa kaubelda teie soovitud ajal (et vältida kahjumit või saada kasumit).

Peale selle arvutatakse tagatis, mida peate hoidma deposiidina hinnavahelepingu pakkuja käes, iga päev ümber vastavalt teie omanduses oleva hinnavahelepingu alusvara väärtuse muutustele. Kui sellise ümberarvutamise (ümberhindamise) tulemusel väärtus võrreldes eelmisel päeval hinnatud väärtusega väheneb, peate hinnavahelepingu pakkujale kohe lisaraha maksma, et taastada oma tagatispositsioon ja katta kahjum. Kui te ei suuda sellist makset teha, võib hinnavahelepingu pakkuja teie positsiooni sulgeda, olenemata sellest, kas teie sellega nõustute või mitte. Te peate kandma kahjumit ka siis, kui alusvara hind järgnevalt taastub. On selliseid hinnavahelepingu pakkujaid, kes nõutava tagatise puudumise korral likvideerivad kõik teie hinnavahelepingute positsioonid isegi juhul, kui mõni neist on sel ajal kasumis.

Oma positsiooni avatuna hoidmiseks võite olla sunnitud lubama hinnavahelepingu pakkujal võtta oma äranägemise järgi lisamakseid (tavaliselt teie krediitkaardilt), kui neid on vaja asjakohaste lisatagatise nõuete täitmiseks. Kiiresti muutuval volatiilsel turul võivad teil seepärast kiiresti tekkida suured krediitkaardiarved.

Finantsvõimenduse risk

Finantsvõimendusega kauplemine tähendab, et suureneb nii võimalik kasum kui ka kahjum.

Mida väiksemat tagatist nõutakse, seda suurem on võimaliku kahjumi risk juhul, kui turg liigub teie vastu. Mõnikord võivad nõutavad tagatised olla väga väikesed, näiteks 0,5%. Teadke, et kui kasutate kauplemisel tagatist, võib teie kahjum ületada esialgset makset ning võite kaotada algsest investeringust palju suurema summa.

Piirangud seoses maksimaalse aktsepteeritava kahjumitasemega

Kahjumi piiramiseks võimaldavad paljud hinnavahelepingute pakkujad teil kehtestada piirangud seoses maksimaalse aktsepteeritava kahjumitasemega (*stop-loss*). Sel juhul suletakse teie positsioon automaatselt, kui see saavutab teie valitud hinnapiiri. Teatud asjaolude korral ei ole maksimaalse aktsepteeritava kahjumitaseme määramine aga tõhus, näiteks kui hinnad kiirelt muutuvad või turg suletakse. Maksimaalse aktsepteeritava kahjumitaseme määramine ei kaitse teid alati kahjumi eest.

Täitmisega seotud risk

Täitmisega seotud risk tuleneb asjaolust, et tehingud ei pruugi toimuda kohe – näiteks võib tekkida ajaline viivitus korralduse tegemise hetke ja selle täitmise vahel. Selle aja vältel võib turg olla liikunud juba teie vastu. Teiste sõnadega tähendab see seda, et korraldust ei täideta teie eeldatud hinnaga.

Mõni hinnavahelepingute pakkuja võimaldab teil teha tehinguid isegi siis, kui turg on suletud. Teadke, et selliste tehingute hinnad võivad märgatavalt erineda alusvara sulgemishinnast. Sageli võib hinnavahe olla suurem kui avatud turu korral.

Vastaspole risk

Vastaspole risk on risk, et hinnavahelepingu pakkujal (st teie vastaspolel) esineb makseviivitusi ja ta jätab oma lepingulised kohustused täitmata. Kui teie vahendid ei ole hinnavahelepingu pakkuja

vahenditest nõuetekohaselt eraldatud, on teil oht teile võlgnetavaid summasid mitte tagasi saada.

Mida saate enda kaitseks teha?

Enne kauplemisotsuse tegemist peaksite hoolikalt läbi lugema oma kokkuleppe või lepingu hinnavahelepingu pakkujaga.

Veenduge, et mõistate vähemalt järgmist:

- pakkujaga hinnavahelepingutega kauplemise kulud;
- kas hinnavahelepingu pakkuja avalikustab teie tehingutele kehtestatud marginaalid;
- kuidas määrab hinnavahelepingu pakkuja kindlaks hinnavahelepingute hinnad;
- mis juhtub siis, kui hoiate oma positsiooni avatuna üleöö;
- kas hinnavahelepingu pakkuja võib hindu muuta või uuesti noteerida pärast seda, kui olete korralduse esitanud;
- kas hinnavahelepingu pakkuja täidab teie korralduse isegi siis, kui alusvara turg on suletud;
- kas vastaspole või kliendi varadega seotud probleemide puhuks on kehtestatud investorite või hoiuste kaitsekava.

Kui te ei saa aru, mida pakutakse, siis ärge kaubelge!

Lisateave

Kontrollige alati, kas hinnavahelepingu pakkujal on luba tegeleda teie riigis investeerimisega. Seda saate kontrollida hinnavahelepingu pakkuja riikliku finantsjärelevalveasutuse veebilehelt.

Riikide finantsjärelevalveasutuste ja nende veebilehtede loetelu on ka järgmistel aadressidel:

- Euroopa Väärtpapieriturujärelevalve (ESMA) veebilehel <http://www.esma.europa.eu/investor-corner>
- Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) veebilehel <http://www.eba.europa.eu/Publications/Consumer-Protection-Issues.aspx>